

פסקי תשובות אורח חיים סימן קלה אות יז

סעיף ח', שו"ע: אם אין לוי בביהכ"נ, כהן שקרא ראשון מברך שנית במקום לוי וכו'. וכן ינהגו אף⁹⁶ כשהקריאה חוזרת על עצמה, כקריאת חוה"מ סוכות וראש חודש. ואם טעו וקראו לישראל, דינו כנתבאר לעיל אות ט"ו, ואם קראו בדיעבד לכהן אחר עיין להלן אות י"ח.

והנה, בס' קובץ על הרמב"ם מביא⁹⁷ שנכון שאחר הברכה האחרונה של העליה השניה יאמר הכהן 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', כי⁹⁸ יש לחשוש לדעת התניא (הקדמון, סימן ו') דס"ל דכהן העולה במקום לוי אינו מברך, אלא פעם אחת לפניו ולאחריה, ועוד יש לחשוש לכהני זמננו שכהני חזקה הם ואינם מיוחסים, ויש חשש לברכה שאינה צריכה.

ועוד מצינו מביאים⁹⁹ את מנהגו של מהר"ם בנעט שהיה מבקש מהכהנים לצאת מביהכ"נ כשראה שאין שם לוי, והיה עולה ישראל במקום כהן, עקב החששות הנ"ל.

וכמה מגדולי הפוסקים¹⁰⁰ המליצו בעד המנהגים הנ"ל, וסמכו ידיהם לנהוג כן. אך עמא¹⁰¹ דבר שלא לחשוש, והנח להם לישראל שלא לחדש נגד המנהג הפשוט עפ"י הגמ' (גיטין נ"ט) וכל גדולי הפוסקים שהכהן עולה פעמיים ואינו אומר אח"כ בשכמל"ו, ואין כדאי לבטל מ"ע דוקדשתו ולומר לכהן לצאת עקב החששות הנ"ל, אח"כ יש אורחים או חיובים (וכנתבאר לעיל אות ט').

⁹⁶ . לדוד אמת להחיד"א זי"ע סי' ו' סקס"ח, שו"ת אמרי יושר ח"ב סי' ט', שערי חיים שער ח' סק"ח, שו"ת הר צבי ח"א סי' ס"ז, אמנם בתורת חיים סופר ובס' נפש חיה הכא כותבים שכשהקריאה חוזרת, ויודעים שאין לוי, יצא הכהן מבית הכנסת ויעלה ישראל.

⁹⁷ . בשם שו"ת מקור ברוך סי' ס', הו"ד בשו"ת מהר"י אסאד דלהלן.

⁹⁸ . כן מבאר את דבריו בשו"ת מהר"י אסאד סי' מ"ה.

⁹⁹ . שם, וכן בשו"ת מהר"ם שיק סי' ס"א.

¹⁰⁰ . בשו"ת שו"מ שתתאה סי' כ"ט מדייק מלשון השו"ע וכהן שקרא ראשון משמע דס"ל דאינו לכתחילה, מדשינה מלשון הגמ' קורא ראשון וכו', ובשו"ת מנח"א ח"ד סי' נ"ט מביא שאביו הדרכי תשובה זצ"ל בימות החול כשהיה כהן בלי לוי היה מצוה לקרוא לישראל במחילת הכהן, והכהן מחל מרצונו הטוב ולא יצא כלל מביהכ"נ, וכן הוא נהג אחריו, ובתשובות ונהגות ח"א סי' קנ"א ג"כ ממליץ בעד המנהג לבקש מהכהן שיצא החוצה כשאין שם לוי וטוב יעשה הכהן שיצא ונכון הוא. ובשו"ת מנח"א שם וכן בשו"ת מנח"י ח"א סי' ס"ו וח"י סי' כ"ב ממליצים בעד המנהג שהכהן יאמר בשכמל"ו ומיעצים לכהנים לנהוג כן.

¹⁰¹ . בשו"ת מהר"י אסאד ומהר"ם שיק שם דרשאי הכהן לעלות במקום לוי ולברך ב"פ וכן יש לנהוג הלכה למעשה, שו"ת רב פעלים ח"ד סי' ד', שו"ת מהר"ם בריסק ח"א סי' קמ"ה (האריך ופלפל בראיות המנחת אלעזר ומסיים דאין ספק שקורין לכהן אף על פי שאין לוי, וממה שנהג הדרכ"ת אין ראייה, שהוא נהג כהגה"ק מזידיטשוב (עיין לעיל אות ט')) שבביהמ"ד של יחיד אין חייבים לקרוא לכהן ראשון, שו"ת דברי יואל סי' קנ"ד, שו"ת דברי ישראל ח"א סי' נ"ז, שו"ת צי"א ח"א סי' מ"ז וחיי"ב סי' ל"ז, שו"ת יבי"א ח"ו סי' כ"ה.